Sitran vaikuttavuuden arviointi

Sitran toiminnan päämääränä on yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Olemme strategiassamme määritelleet vaikuttavuustavoitteet (impact), jotka kuvaavat millaisia yhteiskunnallisia muutoksia toiminnallamme tavoittelemme. Arviointi tuottaa tietoa siitä, miten Sitra onnistuu tehtävässään ja miten voimme jatkuvasti parantaa tuloksiamme ja vaikuttavuuttamme. Arviointi on osa Sitran tulosvastuullisuutta ja muutosvoimaisuutta.

Arviointitoiminnalla on Sitrassa vahvat perinteet – vanhimmat Sitran ulkoiset, riippumattomat arvioinnit löytyvät 1970-luvun alusta. Arviointitoiminta on vuosikymmenien varrella seurannut tiiviisti kotimaisen ja kansainvälisen arviointikeskustelun kehitystä. Sitran arviointi onkin herättänyt kiinnostusta myös kansainvälisesti.

Sitran toimintaa on arvioitu kattavasti viime vuosien aikana. Vuosien 2016–2019 aikana toteutettiin kahdeksan laajasti toimintaa läpileikkaavaa arviointia Sitran hallituksen ja hallintoneuvoston hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Sitran hallintoneuvoston tilaama kokoava arviointi valmistui syyskuussa 2019. Sen tarkoituksena oli tukea pohdintaa Sitran tulevista kehitysvaihtoehdoista. Kokoava arviointi sisälsi synteesin Sitran kokonaisvaikuttavuudesta ja merkityksestä yhteiskunnallisena muutosagenttina sekä analyysin Sitran edellytyksistä systeemisen muutoksen tekijänä. Arviointi kartoitti omistajien tahtotilaa ja tuki VM:n kokoaman parlamentaarisen työryhmän työtä.

Arviointien toteuttajat kilpailutettiin hankintalain mukaisesti avointa menettelyä käyttäen. Hankintakriteereinä oli sekä vahva osaaminen ja kokemus vaikuttavuusarvioinnista että kunkin osa-alueen kannalta keskeinen sisältöosaaminen. Arviointitiimeissä oli mukana myös tutkijakoulutuksen saaneita henkilöitä. Arvioinneissa edellytämme kansainvälisesti sovittujen (esim. OECD, UNEG, kv.arviointiyhdistykset) hyvien arviointikäytänteiden noudattamista (eettiset normit, periaatteet, laatustandardit). Sitran tulevaisuusorientaatio ja kokeilutoiminta edellyttävät luovuuden ja joustavuuden periaatteiden soveltamista näihin, kuitenkin luotettavuudesta, hyödynnettävyydestä ja arvioijien riippumattomuudesta tinkimättä.

Kokoavan arvioinnin tuloksia ja suosituksia hyödynnettiin Sitran vuoden 2020 strategiapäivityksessä ja toimintamallin kehittämisessä. Syksyllä 2021 päivitämme vaikuttavuuden arvioinnin lähestymistavan sekä arvioinnin toteutussuunnitelman tuleville vuosille. Olemme toiminnassamme edelleen vahvistaneet vaikuttavuusajattelua sekä systemaattista tietopohjaa, ja siten parantaneet projektiemme arvioitavuutta (evaluability). Vaikuttavuuden arviointi edellyttää tavoitteiden ja tulosten dokumentointia sekä systemaattista vaikutusten seurantaa myös projektien päättymisen jälkeen.

Vaikuttavuusarvioinnit tarvitsevat tuekseen vaikutustason analyysiä ja arviointeja, jotka tukevat onnistumisista ja epäonnistumisista oppimista. Vaikutukset ja vaikuttavuus syntyvät aina useiden toimijoiden ja toimenpiteiden vuorovaikutuksessa ja verkostoissa, ja siksi on tärkeä ymmärtää ja analysoida sitä, *miten* muutokset syntyvät. Projektityöstämme tehdään vuosittain useita arvioivia selvityksiä ja tutkimuksia, jotka tukevat innovatiivisen toiminnan kehittämistä ja uudenlaisten ajattelu- ja toimintatapojen kokeilemista.